

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

V. De Magnificentia; secunda virtute fortitudini annexa, ac vitijs eidem
oppositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

tendere ad magna, suis tamen viribus paria, ita in pusillanimo vituperabile, ex animi parvitate eadem refugere; & sicut per præsumptionem eadem magnanimitati oppositam per excessum, aliquis excedit proportionem suæ potentia, dum nititur ad maiora, quàm possit, ita pusillanimus, vitio eadem magnanimitati per defectum opposito deficit à proportionem suæ potentia, dum recusat in id tendere, quod est suæ potentia commensuratum.

Idem tradit Aristoteles 4. Ethicor. cap. 3. ubi pusillanimitatem in vitio ponit & addit; *Qui dignificat se minoribus, quam sit dignus, dicitur pusillanimus.* Et Gregorius 1. part. Pastor. cap. 5. *Qui prodesse, inquit, utilitati proximorum prædicatione refugium, si districte indicentur, ex tantis procul dubio rei sunt, quantis venientes ad publicum prodesse poterunt.*

75 Nec obstat primo, quod iuxta Ecclii 10. vers. 15. *initium omnis peccati superbia,* cuius tamen expers videtur pusillanimitas: quia ut recte Sanctus Thomas eodem art. 1. ad 3. etiam pusillanimitas aliquo modo ex superbia potest oriri, dum scilicet aliquis nimis proprio sensu innititur, quo reputat se insufficientem ad ea, respectu quorum sufficientiam haberet. Vnde dicitur Proverb. 26. vers. 16. *sapientior sibi piger videtur septem viris loquentibus sententias.* Nihil enim prohibet, quod se quantum ad aliqua deiciat, & quantum ad alia se in sublime solat. Ita S. Thomas.

76 Nec obstat secundo exemplum Moyſis, & Jeremiæ, qui recusarunt officium sibi diuinitus declaratum, Exodi 3. & Jeremiæ 1. Nam illi digni quidem erant officio, ad quod diuinitus eligebantur, ex diuina gratia: sed ipsi, *considerantes propria infirmitatis insufficientiam, recusabant; non tamen pertinaciter ne in superbiâ laborentur.* Nam ut Gregorius part. 1. pastoralis cap. 7. ait: *Moyſes superbus fortasse esset, si ducarum plebis suæ sine trepidatione susceperet: & rursum superbus existeret, si Auctoris imperio obedire recusaret.*

DVBIVM V.

De tribus alijs virtutibus fortitudini annexis; nimirum magnificencia, patientia, perseverantia; ac vitus oppositis.

S. Thomas 2. 2. q. 134. 135. 136. 137. & 138.

77 **Q**uæritur primo, an & qualis virtus sit Magnificencia, & quanam vitia opposita habeat. Respondeo ex doctrina S. Thomæ quæst. 134. & 135. sequentibus assertionibus. I. Magnificencia est virtus, & quidem specialis. Ita cum Aristotele 2. Ethic. cap. 7. & lib. 4. cap. 2. S. Thomas quæst. 134. a. 1. & 2. Probat. Quia operari magna circa propriam materiam pertinet ad specialem virtutem: id autem facit magnificencia, quæ ex ipsa vi nominis talis dicitur, quod magna faciat, accipiendo *facere* proprie, vt significat operari aliquid in exteriori materia, si-

cut facere domum, vel aliud opus factibile ab arte. In cuius quidem vsu seu factioe potest attendi specialis ratio bonitatis (etiam moralis) quod ipsum opus factum per artem, sit magnum (seruata tamen debita proportione ad eum, qui sumptus subministrat) in quantitate, pretiositate, vel dignitate; & secundum hoc magnificencia est specialis virtus.

Vnde Curio lib. 2. de inuent. ait: *Magnificencia est, rerum magnarum & excelſarum, cum animi quadam ampla & splendida proportione, cogitatio, atq; administratio: vt cogitatio referatur ad interiorem intentionem: administratio autem ad exteriorem executionem.* Differt à magnanimitate, quod hæc in cæteris actionibus, illa in aliquo opere factibili, modo explicato, versatur, vt notauit S. Thomas eodem a. 2. ad 2. illa circa magnos honores, hæc circa magnos sumptus versatur, vt dicemus. Et quia nullus finis humanorum operum est adeo magnus, sicut honor Dei, ideo magnificencia præcipue magnum opus facit in ordine ad honorem Dei. Quod nec Aristoteles ignorauit. 4. Ethic. cap. 2. dum ait: *Honorabiles sumptus sunt, maxime qui pertinent ad diuina sacrificia.*

79 **ASSERTIO II.** Tametsi quidem, vt dictum, per se ac proprie obiectum magnificenciae sint magna opera externa & magnifica, ex consequenti tamè materia magnificenciae dici possunt etiam, tum sumptus, quibus vitur magnificus, ad opus magnum faciendum, tum ipsa pecunia, qua vitur ad sumptus magnos faciendos; & amor pecunia, quem moderatur magnificus, ne sumptus magni impediatur. Ita S. Thomas q. 134. a. 3. ex Aristotele 4. Eth. c. 2. Ratio est; quia opera eiusmodi magna non possunt fieri sine magnis sumptibus & expensis, nec sine debita moderatione amoris pecuniarum: Ergo magnificencia ex consequenti etiam respicit magnos sumptus, ipsumq; affectum pecunia, velut materiã, in qua ad supradictum finem moderanda versatur: sicut liberalitas respicit comunem eiusdem pecuniaem vsum. Non quod magnificencia & liberalitas ex parte materiae solù differant penes magnũ & parvũ; sed quia etiã simul differunt ex parte proprii obiecti & finis; ita vt magnificencia moderetur vsum pecuniaem in ordine ad aliquod magnum opus faciendum; liberalitas vero in ordine ad alios fines, puta cætera comunia dona & sumptus, vt colligitur ex S. Thomæ eodẽ a. 3. ad 2. Quamuis etiam magnificus dona & pecunia largiatur, iuxta Aristotelem 4. Eth. c. 2. non tamen, inquit S. Thomas ibidẽ ad 3. *sub ratione doni, sed potius sub ratione sumptus ordinati ad aliquod opus faciendum, puta ad honorandum aliquem (ipso exteriori opere largitionis;) vel ad faciendum aliquid unde proueniat honorati civitati, sicut cum facit aliquid ad quod tota Civitas studet.*

80 **ASSERTIO III.** Magnificencia est pars potentialis fortitudinis; adeoque virtus eidem adiuncta, vt secundaria principali. Ita S. Thomas quæst. 134. art. 4. ex dictis dub. 1. Ratio est; quia ad partem potentialem alicuius virtutis duo requiruntur; primo vt illa cum hac velut principali conuenientiam & affinitatem habeat; secundo vt ab hac excedatur & superetur. Magnificencia autem conuenit cum fortitudine,

quod vtraque tendit in aliquod arduum & difficile & vtraque est in irascibili; nimirum quia magnificentia respicit & moderatur spem in ordine ad magnificentum opus. Sed magnificentia deficit à fortitudine, quod illud arduum in quod tendit fortitudo, habet difficultatem propter periculum, quod imminet personæ: arduum autem in quod tendit magnificentia, habet difficultatem, propter dispendium rerum; quod est multo minus, quam periculum personæ.

81 ASSERTIO IV. Magnificentia duo vitia opponuntur; vnum per defectum, nimirum paruitas; alterum per excessum, quod apud latinos certo nomine caret. Ita S. Thomas quæstione 135. articulo 1. & 2. ex Arist. 2. Ethic. cap. 7. & lib. 4. cap. 2. vbi magnificentiam inter duo opposita vitia mediam constituit. Ratio est; quia magnificentia hoc ipso, quod magnos quidem in magna opera sumptus facit, conditioni tamen operantis, aliisque circumstantiis conuenientes ac proportionatos, in medio versatur, à quo proinde operans recedere potest, tam per defectum, si nimis paruos, præsertim respectu etiam ipsius operis attentati, sumptus faciat; quam per excessum, si vel respectu ipsius personæ, vel respectu ipsius operis propositi, aliarumque circumstantiarum nimis magnos sumptus faciat.

Nam vt ait Aristoteles 4. Ethic. cap. 2. paruitas principaliter quidem intendit paruitatem sumptus, vt nepe vel minimè consumat; ex consequenti autem intendit paruitatem operis, quam scilicet non recusat, dummodo paruum sumptum faciat, intendens minus expendere, quam dignitas operis requirat. Cui opponitur vitium, quo quis dictam proportionem excedit, vt scilicet plus expendat quam sit operi (adde etiam personæ, loco, tempori. &c.) proportionatum. Quod vitium græce quidè βαρυστία à furno seu fornace dicitur, quia videlicet ad modum ignis, qui est in furno, omnia consumit; vel ἀπυροκαλία, id est, sine bono igne; quia ad modum ignis omnia frustra consumit; Latine tamen nullum proprium nomen habet, etsi per imitationem eiusdem nominis græci, dici possit Consumptio, vt ait S. Thomas ibidem a. 2. Rectius ex Aristotele dicitur βαρυστία, quasi fornacaria, & indecora opera, & ἀπυροκαλία, quasi ineptia & decori expers. Circa hanc vero doctrinam omnem, notandum est, sermonem esse de magnificentia, prout est virtus circa passiones existens: nam alia diuersa ratione etiam esse virtutè ad alterum circa operationes, ac in voluntate sitam diximus tom. 2. disp. 3. q. 4. n. 32.

82 Quæritur secundo, an & qualis virtus sit patientia; & an aliquod vitium oppositum habeat. Respondeo cum S. Thoma q. 136. sequentibus assertionibus. I. Patientia est virtus, & quidem specialis. Ita S. Thomas q. 136. a. 1. ex Augustino 1. de patientia c. 1. vbi ait: Virtus animi, quæ patientia dicitur, tam magnum Dei donum est, vt etiam ipsius, qui nobis eam largitur, patientia prædicetur. Ratio est; quia patientia, ex comuni virtutis moralis ratione, habet, vt conseruet bonum rationis contra impetum passionum; ex speciali autem sua ratione habet, vt bonum rationis conseruet contra tristitiam in ad-

uersis; eam scilicet moderando, ne ratio tristitia succumbat, iuxta descriptionem patientiæ ex Augustino c. 2. de patientia vbi ait: Patientia hominis est, quæ mala æquo animo toleramus (id est, sine perturbatione tristitiæ) ne animo in quo bona deseramus per quæ ad meliora perueniamus. Et ibidem c. 2. & 5. ait, patientes proprie dici, qui malum mala non committendo ferre, quam non ferendo committere.

83 ASSERTIO II. Patientia est pars quasi potentialis fortitudinis, vt quæ eidem adiungitur, tanquam virtus secundaria principali. Ita S. Thomas q. 136. a. 4. cum Cicerone l. 2. de inuent. Probatur ex dictis in simili de magnificentia. Conuenit enim patientia cum fortitudine, quod vtraque consistit in sustinendis aduersis; sed patientia à perfectione fortitudinis deficit, quod hæc refertur ad sustinendum illa, quæ pertinent ad pericula mortis, quæ sunt mala omnium difficillima; illa vero versatur circa mala & aduersa cætera æquanimiter perpetienda.

Alioquin ex parte ipsius passionis secundum se spectatæ, quam velut materiam moderantur, nõ differunt; nisi quod fortitudo ita tristitiam sine dolorem ex periculis mortis moderetur, vt principaliter versetur circa timores; patientia vero principaliter circa tristitiam, cuius laus in eo non consistit, quod non fugiat aduersa futura, sicut fortitudo; sed quod æquo animo fert presentia mala: qua de causa etiam fortitudo proprie est in irascibili, patientia autem in concupiscibili; etsi patientia late accepta includatur in fortitudine, tanquam pars integralis eiusdem, iuxta S. Thomam ibidem ad 2. & 3. & ea, quæ diximus dub. 1.

84 ASSERTIO III. Patientia magnam quidem habet cum longanimitate affinitatem, proprie tamen ab ea distinguitur. Ita S. Thomas q. 136. a. 5. Declaratur. Conuenit enim longanimitas cum patientia, duplici ratione; primo quia vtraque sustinet aliquod malum, propter aliquod bonum. Secundo quia vtraque remouet immoderatam tristitiam. Differt tamen patientia à longanimitate; quod hæc proprie versetur in tendendo ad aliquid, quod in longinquum distat. Atque ideo magis respicit spem tendentem in bonum, quam audaciã vel timorè, sive tristitiam; ex quo capite etiam longanimitas maiorè conuenientiam videtur habere cum magnanimitate, quam cum patientia, vt ait S. Thomas ibidem.

Quatenus tamè sub eadè ratione mali contristantis, potest comprehendere, & dilatio boni sperati, quæ pertinet ad longanimitatem (adeoque in obiectis supernaturalibus ad virtutè spei) & labor, quæ homo sustinet in continuata executione boni operis, quod pertinet ad constantiam, tam longanimitas, quam etiam constantia sub patientia comprehenduntur.

Vnde & Tullius lib. 2. de inuent. definit patientiam: Est honestatis ac utilitatis causa voluntaria ac diuturna perpessio rerum arduarum ac difficilium. Quod dicit arduarum, pertinet ad grauitatem mali, quam proprie respicit patientia: quod vero addit diuturna, pertinet ad longanimitatem, secundum quod conuenit cum patientia, iuxta S. Thomam ibidem.

In quem sensum etiã Augustinus l. de patienti-

83
tia cap. 1. ait: *Patientiam Dei predicari, non in hoc, quod aliquod malum patiarur, sed in hoc quod expectat malos, ut conuertantur.* Et Ecclesiastici 5. v. 4. dicitur: *Ne dixeris Peccavi; & quid mihi accidit triste? Alijssimus enim est patiens redditor.* Quibus verbis Dei longanimitas in sustinendis peccatoribus commendatur.

85
ASSERTIO IV. Tamen si magna quidem sit virtus patientiæ, à tribus tamen virtutibus Theologicis, & quatuor cardinalibus præstantiâ superatur. Ita S. Thomas q. 136. a. 2. Et quod ad virtutes Theologicas, prudentiamque, & iustitiam attinet, patet ex dictis in simili de fortitudine, dub. 1. De fortitudine autè & temperantiâ probatur; quia cum vtriusque laus consistat in remouendis impedimentis bene operandi, eo vnaquæque in hoc genere est potior, quo impedimentum illud magis à bono retrahit. Plus autem à bono retrahunt tum pericula mortis, circa quæ est fortitudo, tum delectationes tactus, circa quas est temperantiâ; quam quævis aliâ aduersâ, circa quæ est patientiâ.

86
Dicitur tamen patientiâ habere opus perfectum, Iacobi 1. vers. 4. Scilicet *in aduersis tolerandis*, ex quibus primo procedit tristitia, quam moderatur patientiâ, secundo ira, quam moderatur mansuetudo; tertio odium, quod tollit charitas, quarto iniustum nocumentum, quod prohibet iustitia. *Tollere autem principium vniuscuiusque mali est perfectius.*

Dicitur etiam Luca 21. v. 19. *In patientiâ vestra possidebitis animas vestras*; in quantum illa radicatus euellit passiones aduersitatum, quibus anima inquietatur. Dicitur etiam à Gregorio homil. 35. in Euangelia, *Patientiâ radix est custos omnium virtutum*; non quasi directe eas causando, & conseruando, sed solum remouendo prohibens.

87
ASSERTIO V. Patientiâ, quæ vera & perfecta virtus est, non potest haberi sine gratiâ & charitate. Ita S. Thomas q. 136. Ratio est; quia nemo patitur mala, nisi propter bonum aliquod amatum; nec adeo constanter quoduis malum, nisi propter summum bonum, summe amatum: quod ad charitatem pertinet, à qua etiam causatur perfecta patientiâ, secundum illud 1. Cor. 13. *Charitas patiens est.* &c. Vnde psalm. 61. v. 6. dicitur; *Quoniam ab ipsa (Deo) patientiâ mea.* De qua re plura disput. 1. q. 8. dub. 4. & tom. 2. disp. 6. quæst. 3. dub. 2.

88
ASSERTIO VI. Patientiæ per defectum opponitur vitium impatientiæ, quo quis frustra ac sine ratione aduersis præsentibus reluctatur, vel immoderate de ipsdem trifatur, ita vt idcirco à debito virtutis officio recedat. De hac quidem re nihil habet S. Thomas, sed videtur tamen id communi sensu notum. Ratio est; quia cum virtutis patientiæ consistat in moderanda tristitia, & superuacanea oblectatio animi, in ipsdem aduersis; ad oppositum impatientiæ vitium spectabit.

Vitium tamen per defectum oppositum patientiæ communiter nullum assignatur; quia quo leuius aduersa ferantur, eo maioris id laudis est;

nisi quis vel mala ferat, quæ ex charitatis aut alterius virtutis debito repellere tenetur; quod ignauiæ vitium dici potest: vel nisi quis ob vanum finem, seu motiuium, in aduersis etiam inaniter gestiat, quod & raro accidit, & si quando accidit, numquam id absque speciali prauitate alicui alij virtuti opposita accidit, vt cum Anabaptistæ, alijue hæretici in aduersis ob perfidiam illatis vane gestiunt & exultant, quod ad infidelitatem & vanam gloriam pertinet.

Magnitudo vero peccati Impatientiæ æstimanda est potissimum, ex effectibus, qui ex Impatientiâ oriuntur; à quibus ipsum peccatum Impatientiæ regulariter non videtur distingui.

89
Quæritur tertio, an & qualis virtus sit Perseuerantiâ, quæque vitia opposita habeat. De hac reagit Sanctus Thomas q. 137. & 138. ASSERTIO I. Perseuerantiâ est specialis virtus, per quam homo ex proprio animi proposito, in honestis operibus persistit, quantum necesse est. Ita S. Thomas q. 137. a. 1. Probat; quia iuxta Aristotelem 2. Ethic. cap. 3. virtus est circa difficile & bonum; & ideo vbi occurrit specialis ratio difficultatis vel boni, ibi est specialis virtus: perseuerantiâ autè respicit specialem rationem difficultatis & boni: Ergo &c. Minor probatur. Opus enim virtutis potest habere bonitatem & difficultatem primo ex ipsa specie actus, desumpta à proprio obiecto; secundo, ex ipsa diuturnitate temporis. Nam hoc ipsum, inquit S. Thomas, quod est diu insistere alicui difficili, specialem difficultatem habet, & ideo diu persistere in aliquo bono, vsq; ad consummationem, pertinet ad specialem virtutem perseuerantiæ; cuius est in operibus virtutum diuturnitatem sustinere prout necesse est. Quod intelligendum est de perseuerantiâ, qua quis ex proposito, adeoque ex speciali intentione ipsius actualis perseuerantiæ, velut specialis finis, in proposito & inchoato bono immobiliter persistit.

90
Potest enim perseuerantiâ adhuc tribus alijs modis ita accipi, vt nõ sit aliqua specialis virtus, vt notauit S. Thomas q. 137. a. 1. ad 2. Primo vt est generalis conditio gratiæ, & charitatis, aliarumque virtutum, quibuscum homo ex hac vita decedit; qua ratione de perseuerantiâ actum est suo loco de gratiâ q. 3. dub. 8. & q. 6. dub. 9. Secundo, vt significat immobilitatem persistendi, præcise ortam ex vi ipsius habitus virtutis; qua ratione immobiliter persistere consequitur quamlibet virtutem (tanquam communis scilicet cuiusque virtutis effectus) in quantum est qualitas difficile mobilis, vt ait S. Thomas q. 137. a. 1. ad 3.

Tertio S. Thomas ibidem ad 1. ex Aristotele 7. Eth. c. 7. & 4. Eth. circa finem, aliam perseuerantiæ acceptionem adfert, qua quis scilicet ægre, nec sine magna repugnantia, ac vehementi sensu contrarij, in bono persistit, tum tolerando diu pericula vitæ, tum præcipue sustinendo difficultatem carendi seu resistendi delectationibus tactus, quæ mala attenduntur circa necessaria vitæ, puta circa defectum ciborum, & aliorum huiusmodi; quæ quandoque imminenti diu sustinenda; quomodo, inquit S. Thomas perseuerantiâ non est virtus perfecta, sed est quoddam imperfectum in genere virtutis, prout in

simili de continentia loquitur Aristoteles 4. Eth. circa finem. Quod intelligendum est de perfectione virtutis non secundum essentiam, sed secundum rationem indiuiduam, & roboratum virtutis statum, vt dictum tom. 2. disput. 3. q. 4. dub. 3. à n. 33. vbi etiam diximus, perseverantiam hoc modo acceptam ad fortitudinem spectare, nec ab ea differre, nisi vt imperfectum à perfecto; nempe loquendo de perseverantia, prout versatur in sustinendis periculis vitæ: nam prout sustinet carentiã delectationũ tactus, ad temperantiam tinet, nec à continentia videtur distingui, contra quam ibidem perseverantiã distinximus.

91

ASSERTIO II. Perseuerantia est pars quasi potentialis fortitudinis. Ita cum Cicerone lib. 2. de inuent. ex dictis supra dub. 1. docet S. Thomas q. 137. a. 2. Ratio est; quia perseverantia cum fortitudine conuenit, quod vtriusque laus & officium consistit in sustinendo firmiter aliquod difficile: deficit autem à perfectione fortitudinis; quia sustinere difficultatem prouenientẽ ex diuturnitate boni operis, non est tam difficile, quam sustinere pericula mortis.

Nec obstat, quod perseverantia secundum materiam, puta quatenus est circa tristitias tactus, hoc est, tristitias, ex carentia delectationis tactus, iuxta Aristotelem 7. Ethic. cap. 4. & cap. 7. magis conuenit cum temperantia; quia subordinatio & annexio virtutum principaliter non attenditur circa materiam, sed potius secundum modum ac formam, in qua perseverantia magis conuenit cum fortitudine, in quantum firmitatem seruat contra difficultatem diuturnitatis. Cuius virtutis etiam est, moderari aliquas passiones, scilicet timorem fationis, aut defectus, propter diuturnitatem; quã de causa etiam hæc virtus est in appetitu irascibili, sicut & fortitudo, iuxta S. Thomam eodem a. 2. ad 1. & 2.

92

ASSERTIO III. Est quidem Constantia virtus affinis perseverantiæ; sed re ipsa tamen ab ea distincta. Ita S. Thomas q. 137. a. 3. Probat. Quia perseverantia & constantia conueniunt quidem in fine, quia ad vtrumque pertinet firmiter persistere in aliquo bono. Differunt autem secundum ea, quæ difficultatem adferunt ad persistendum in bono. Nam virtus perseverantiæ facit firmiter persistere hominem in bono, contra difficultatem, quæ prouenit ex ipsa diuturnitate actus. Constantia autem facit firmiter persistere in bono, contra difficultatem, quæ prouenit ex quibuscunque alijs exterioribus impedimentis. Et ideo principalior pars fortitudinis est perseverantia, quam constantia: quia difficultas, quæ est ex diuturnitate actus, est essentialior actui virtutis, quam illa quæ est ab exterioribus impedimentis. Ita S. Thomas cit. a. 3. Conuenit quidem etiam constantia cum patientia, ex parte materiæ, quatenus vtraque respicit exteriora impedimenta virtutis, quæ tristitiam aut difficultatem adferunt; sed conuenientia ex parte finis, qua cum perseverantia conuenit, est potior.

93

ASSERTIO IV. Perseuerantia indiget speciali auxilio gratiæ. Ita S. Thomas q. 137. a. 4. Probat & declaratur. Perseuerantia enim ad pro-

positum dupliciter accipitur. Primo pro ipso habitu perseverantiæ, secundum quod est virtus, nempe specialis & infusa. Et hoc modo indiget dono habitualis gratiæ, sicut & ceteræ virtutes infusæ: secundo potest accipi pro actu perseverantiæ, durante usque ad mortem. Et hoc sensu indiget non solum gratia habituali, sed etiam gratuito Dei auxilio, conseruantis hominem in bono, usque ad finem vitæ, iuxta Augustinum l. de bono perseverant. Quia cum liberum arbitrium de se sit vertibile, hoc ei non tollatur per habitalem gratiam, presentis vitæ, non subest potestati arbitrij, etiam per gratiam reparati, vt se immobiliter in bono statuatur: licet sit in potestate eius, quod hoc eligat. Plerumque enim cadit in nostra potestate electio, sed non executio. Ita S. Thomas. De qua re ex instituto actum de gratia q. 3. dub. 8. & q. 6. dub. 9.

ASSERTIO V. Duo sunt vitia perseverantiæ opposita; nimirum mollities, & pertinacia. Illa per defectum, ista per excessum. Ita S. Thomas q. 138. a. 1. & 2. ex Aristotele 7. Ethic. 7. & c. 9. & Cicerone l. 2. de inuent. Probat & declaratur. Laus enim perseverantiæ in hoc consistit, vt non recedatur à bono, propter diuturnam tolerantiam difficultatum laboriosorum; cui directe & per defectum opponitur, si quis facile recedat à bono, propter aliqua difficultata, quæ sustinere non potest; quod ad mollitiem pertinet, qua quis recedit à bono, propter tristitias causatas ex defectu delectationum, quasi cedens debili mouenti; sicut molle dicitur, quod facile cedit tangenti, non autem, quod cedit fortiter impellenti; cum & parietes (vtique non molles) cedant machine percussenti, iuxta Aristotelem 2. Eth. c. 7. Grauius autem impellit metus periculorum, quam cupiditas delectationum: ipsa etiam voluptas fortius mouet atrahendo, quam tristitia de carentia voluptatis retrahendo; quia carentia voluptatis est purus defectus: qui ergo huic cedit, mollis dicitur.

Alia est mollities, castitati opposita, de qua Apostolus 1. Cor. 6. v. 10. vt notum est.

At vero si quis in proposito suo vltra debitum ac decentiam perseverat, incidit in vitium pertinaciæ, perseverantiæ oppositum per excessum. Dicitur enim pertinax, iuxta Isidorum lib. 10. Etym. qui est impudenter tenax, & quasi omnino tenens; idemque pernicax, eo quod in proposito suo ad victoriam (quam antiqui viciam dicebant) perseverat. Quos etiam Aristoteles 7. Eth. cap. 9. vocat Ischyronomones, id est fortis sententiæ, vel idionomones, id est, propriæ sententiæ; quia scilicet perseverant in propria sententiã plusquam oportet; mollis autem minus quam oportet: perseverans, secundum quod oportet. Vnde patet inquit S. Thomas cit. a. 2. quod perseverantia laudatur sicut in medio existens; pertinax autem vituperatur secundum excessum medij; mollis autem secundum defectum.

Magnitudo vero vitiorũ seu peccatorum, quæ perseverantiæ opponuntur, ex ratione materiæ, à qua quis deficit, seu in qua quis vltra debitum persistit, damnisque con-

secutis æstimanda est.